

Miten voin vaikuttaa poikimakauden onnistumiseen?

Paltamo 15.2.2012

Juuka 17.2.2012

Paula Anttila, Emovet Oy

Emolehmätuotannon päätavoitteena
elävä, terve, hyvin kasvava vasikka!

Hedelmällisyyden ja poikimisen tunnuslukuja

TAVOITTEET:

- elävinä syntyneitä vasikoita / emo > 95%
- vieroitettuja vasikoita / emo > 95%
- tiineysprosentti > 95%
- luomistapauksia < 2%

Hedelmällisyyden ja poikimisen tunnuslukuja

TAVOITTEET:

- kuolleina syntyneitä < 4%
 - poikimavaikkeuksia lehmät < 5%
 - hiehot <10%
- vasikkakuolleisuus syntymästä vieroitukseen <3%

Hedelmällisyyden ja poikimisen tunnuslukuja

TAVOITTEET:

- poikimakauden pituus < 80 päivää, suurin osa maalis-huhtikuussa (tilakohtaista)
 - astutuskauden pituus < 80 päivää (tilakohtaista)

Monen tekijän summa

- Ruokintasuunnitelma
- Rehujen korjuu ja säilöntä
- Ruokintaryhmiin jakaminen
- Terveysasiat
- Hyvät olosuhteet
- Hyvä hoito

Poikimakautteen valmistautuminen

- Tuotantorytmi
- Astutuskausi
- Vieroitus
- Poikimakausi
- Poikimatilat
 - Puhtaus
 - Lisälämpö

Tuotantorytmi

- Selkeä tuotantorytmi:
 - vähentää töitä
 - mahdollistaa kunnollisen tarkkailun
 - mahdollistaa oikean ruokinnan
 - oikea ravitsemustila poikiessa
 - lypsävän tarpeista huolehtiminen

Tuotantorytmi

Astutuskausi tiivis

→ Tiivis poikimakausi

→ Vieroitus yhdellä kertaa

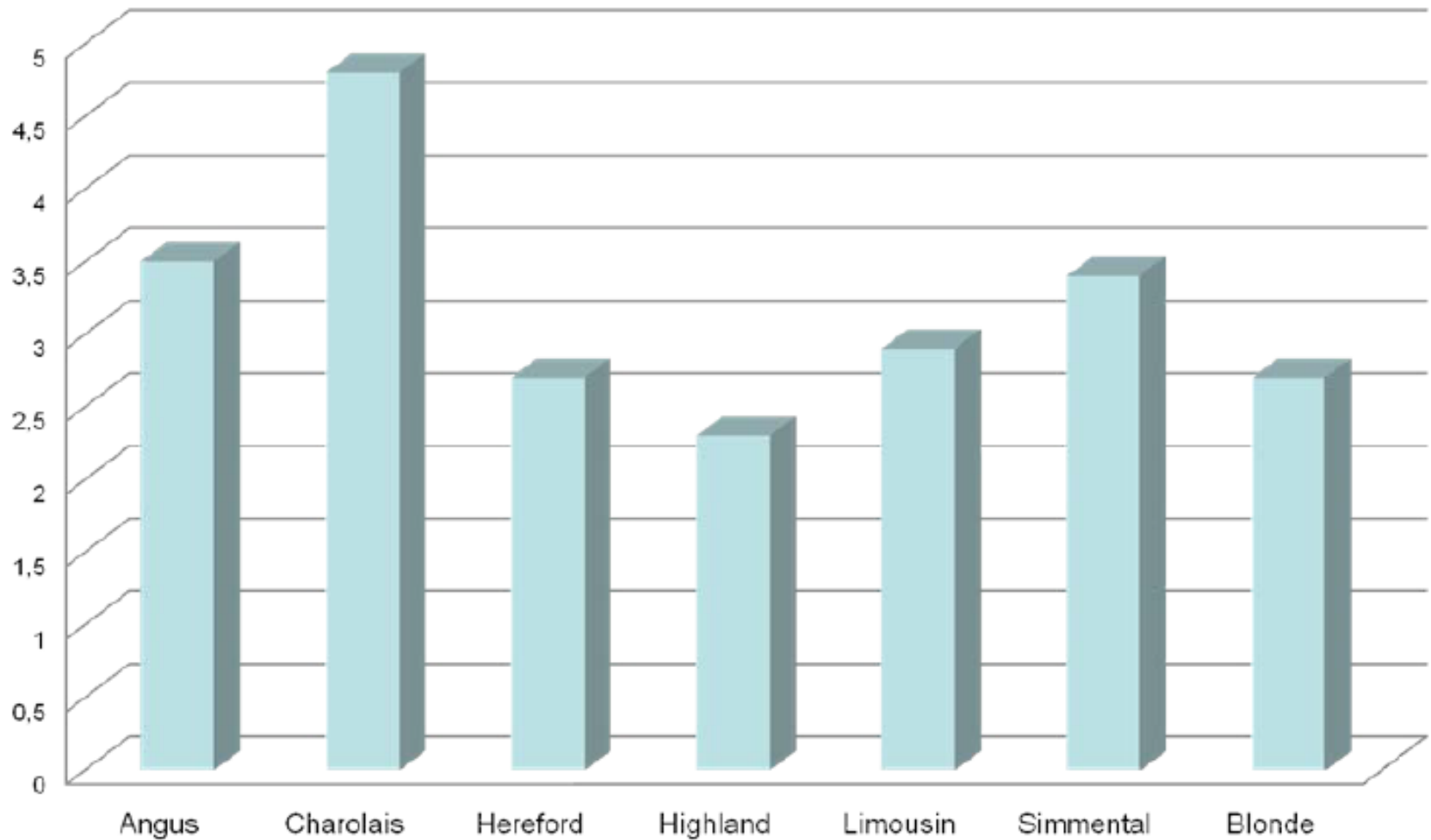
→ Kiimaantulo ja astutuskausi tiivis...

Astutuskaudella

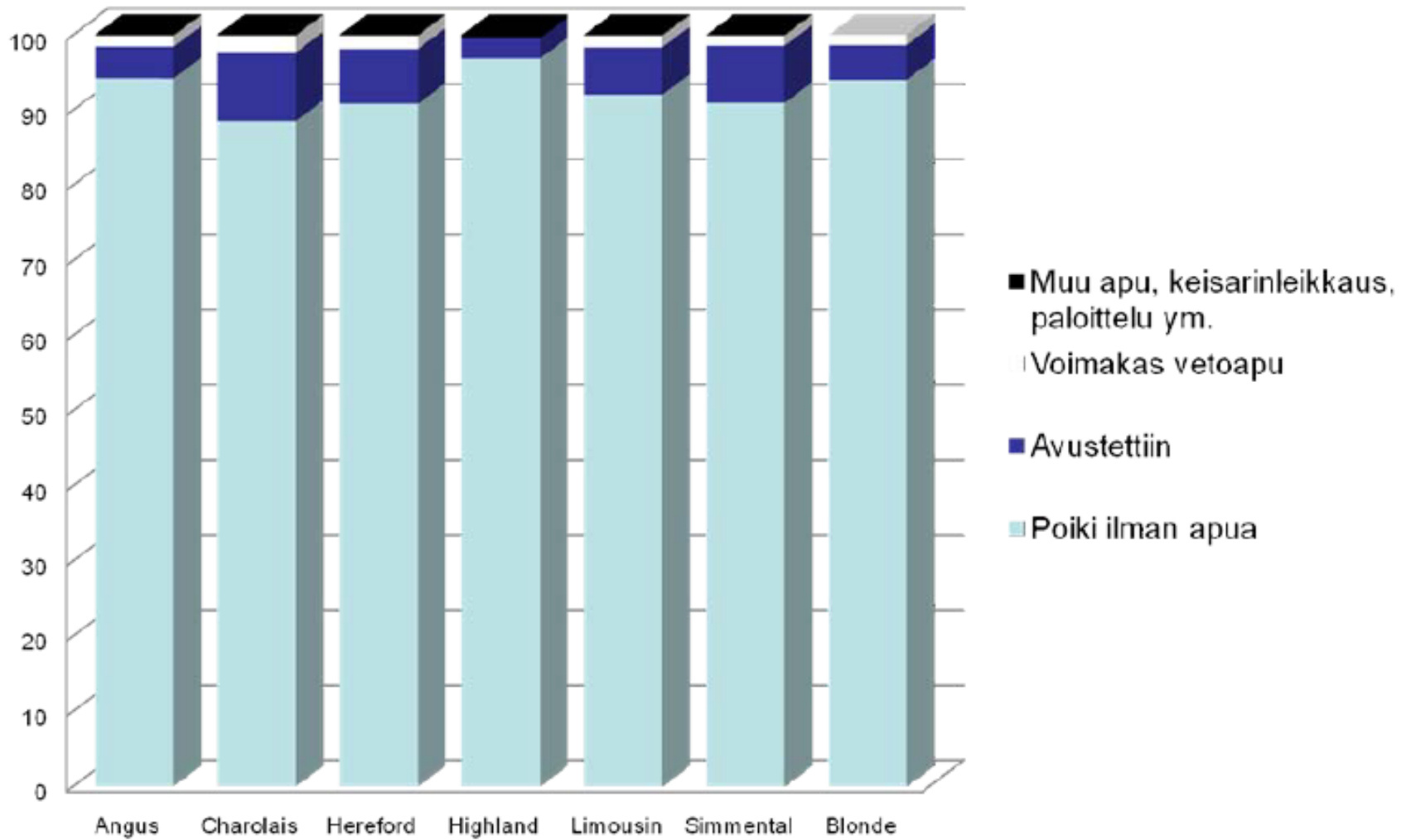
- Astutukseen menevien hiehojen koko, ikä ja rotu
- Sonnivalinta
- Sonnin vienti laumaan ja poisto laumasta
 - Halutun pituinen poikimakausi
 - Lehmävasikat eivät ehdi saavuttaa sukukypsyyttä

Vasikkakuolleisuus-% roduittain vuonna 2009

Synnytyksessä kuolleet ja merkitsemättä kuolleet

Poikimistyyppien osuus roduittain vuonna 2009

Rotujen väliset erot

- Syntymäpaino
- Charolais > 45 kg, sonni
- Simmental > 45 kg, so
- Blondi, > 40 kg, so
- Limousine, > 40 kg, so
- Hereford, 40 kg, so
- Angus, < 40 kg, so
- Highland cattle, < 30 kg,
- Vasikkakuolleisuus
- Charolais, n. 4,5
- Angus, n. 3,3
- Simmental n. 3,2
- Limousine, n. 2,8
- Blondi, n. 2,5
- Hereford, n. 2,5
- Highland cattle , n. 2

Kiimakierron alkaminen riippuu painosta

- Hieholla kiimakierto alkaa sen saavuttaessa sukukypsyyden
 - riippuvainen painosta, ei iästä
- Sopiva siemennyspaino → poikiessa 85-90% aikuispainosta
 - Riippuvainen rodusta

Kiimakierto alkaa

- Lehmällä kiimakierto alkaa sen palaututtua poikimisesta
 - yleensä 50 vrk kuluessa poikimisesta
 - poikimisen jälkeiset ongelmat viivästyttävät kiimakierron alkua
 - esim. jälkeisten jääminen, kohdun esiinluiskahdus, kohtutulehdus

Kiiman oireita voivat vaimentaa

- Stressi
- Kuuma, kylmä
- Ahtaus
- Liukkaus
- Kipeät jalat
- Korkea tuotos
- Perimä

Astutuskaudella

- Ryhmäkoko → poikimakauden pituus
- Emojen kuntoluokka
- Jalkaterveys
 - Sekä sonnin että lehmät

Mahdollinen keinosiemennys tai alkionsiirto

- kiimantarkkailu
- kiimojen synkronointi

Sonnin valinta

- Sonnin sukukypsyys
 - Ikä
 - Sopiva määrä tiineytettäviä
- Hedelmällisyyttä heikentävät
 - Yleissairaudet (kuume)
 - Kivesten ja lisäsukurauhasten tulehdukset ja tukokset
 - Jalkasairaudet
 - Kuuma ilma
 - Ruokintahäiriöt

Sonnin valinta

- Sukuelinten tarkastus
 - Kivekset:
 - Ympärysmitta > 30 cm vuoden iässä
 - Rakenne tasainen, kimmoisa
 - Kivekset yhtä suuret, kivespussissa
 - Lisäsukurauhaset
 - Esinahka, penis

Tiinehtymiseen vaikuttavat tekijät

- Ruokinta
 - Laihtuminen heikentää hedelmällisyyttä
 - Myös liika lihavuus haitallista
 - Ruokintahäiriöt, esim. hapan pötsi
 - Ruokinnan voimakas vaihtelu
 - Voimakas valkuaisruokinta
 - Kasviestrogeenit (apila, hometoksiinit)

Tiinehtymiseen vaikuttavat tekijät

- Poikimahygienia
 - huono poikimahygienia altistaa eriasteisille kohtutulehduksille
 - palautuminen poikimisesta hidastuu
 - Kiimakierron käynnistyminen viivästyy
 - poikimakarsinat
 - poikima-apu

Onnellinen ja terve eläin lisääntyy

- krooninen kipu on voimakas stressitekijä
 - sorkkakuume
 - mahavaivat
- pelko on voimakas stressitekijä
 - ahtaus estää laumakäyttäytymisen
 - hoitajan pelko
- kuumuus, huono ilmanlaatu, huonot olosuhteet aiheuttavat myös stressiä

Vieroituksen aikaan

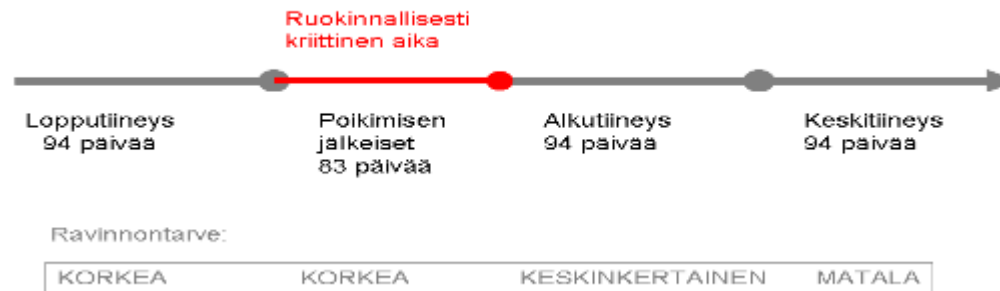
- Emojen ryhmittely:
 - Hiehot – kerran poikineet –vanhemmat lehmät
 - Ryhmittelyssä huomioitava myös emojen kuntoluokat → kunnostustarve
- Tiineystarkastukset
 - arvio tiinehtymisajankohdasta
 - poikimaryhmät
- Tarkista kirjanpidosta edellisen poikimisen sujuminen, utareen kunto ja emo- ominaisuudet → huonojen emojen karsinta

Ruokinnan tavoite

- Pitää emolehmät oikeassa kuntoluokassa ympäri vuoden
- Emot tulevat kiimaan ja tiinehtyvät haluttuun aikaan
- Poikiminen ja imetys onnistuvat
- Poikima-aika kahdeksan viikon mittainen
- Yhtenäiset emojen että vieroitettujen vasikoiden ruokintaryhmät

Ruokintajana

EMOLEHMÄN RAVITSEMUKSELLINEN VUOSIJANA

Emolehmien kuntoluokitus

- Ravitsemuksellisen kunnon arviointi
- Lannenikamien okahaarakkeet ja hännän tyven ympäristö
- Vaihtelu mahdollisimman vähäistä tai siedettävää, taloudellinen ruokinta
- Ryhmittely sisäruokintakaudella ja ruokintasunnitelma kunnon mukaan

Kuntoluokitus on ruokinnan perusta

- Emojen ryhmittely kuntoluokan mukaan
- Vieroituksen jälkeen ja pari kuukautta ennen poikimakauden alkua
- Kuntoluokan muuttaminen
 - Hidasta, varattava riittävästi aikaa
 - Tiineyden keskivaiheilla, ei enää lopputiineydestä

Ruokintaryhmiin jako

- Emot ryhmiin ravintotarpeen mukaisesti
- Karsinoiden määrä rajoittaa ryhmien määrää
- Esimerkki ryhmäjaosta (vasikat välitykseen)
 1. kasvavat hiehot (alle 12 kk)
 2. tiineet ja poikivat hiehot (yli 12 kk)
 3. 1-2 kertaa poikineet emot
 4. keskikuntoiset emot
 5. ylikuntoiset, vanhemmat emot
- Mitä yhtenäisempi eläinaines, sitä vähemmän ryhmiä tarvitaan.

Tiineysaikana

- Ruokinnan onnistuminen
- Heikkokuntoisten emojen kunnostus
- Jalkaterveyden ylläpito
- Kuivituksen onnistuminen → emojen pysyminen puhtaana
- Eläinten tottuminen tarkkailijan läsnäoloon

Poikimakaudella

- Tarkkailu:
 - Mahdollisuus päästä tarpeeksi lähelle poikivaa lehmää
 - helposti, eläimiä häiritsemättä ja turvallisesti
 - tarkkailusillat ja -käytävät
- Valaistus
- Kameravalvonta
- Ovatko eläimet tottuneet tarkkailijan läsnäoloon

Poikimakaudella

- Ryhmittely
 - Helpompi tarkkailla pienempää ryhmää kuin yksilöä isossa ryhmässä
- Ternimaidon saannin varmistaminen
 - Riittävän lyhyt tarkkailuväli
 - Vasikan ternimaidon saanti varmistettava 4 tunnin kuluessa syntymästä

Poikimapaikka

- Poikimakarsinat suositeltavia: Helpottavat tarkkailua
- Luontaisen käyttäytymisen mukaisia
- Mahdollistaa häiriöttömän leimautumisen
- Vasikka saa rauhassa pyrkiä utareelle ja ternimaito päätyy oikeaan suuhun
- Jos poikiminen jo käynnissä, anna poikia rauhassa ja ota heti poikimisen jälkeen omaan karsinaan

Poikimakarsina

- Voidaan toteuttaa irtoaidoilla tai kiinteillä rakenteilla
- Riittävästi tilaa:
 - Suositus: vähintään 10 m², lyhyimmän sivun pituus vähintään 3 m
- Emän juotto ja ruokinta mahdollista
- Emän liikkumisen rajoittaminen poikima-avun antamiseksi
 - Sulkuparsi / liikkuvat sivuaidat

Puhtaus on tärkeää

- Poikimapaikan on oltava puhdas! Paljon puhtaita kuivikkeita
- Jos mahdollista: poikimakarsinan pesu ja kuivaus poikimisten välillä
- Ei sairaita eläimiä poikimakarsinaan!
- Likainen poikimapaikka on riski sekä emälle että vasikalle
 - Vasikan puolustuskyky heikoimmillaan

Likainen poikimakarsina

Poikkeustilanteet

- Lämmitettävä tila
 - Esim. keisarinleikkaus, vasikkaripulin tehohoito
 - Vesipiste
 - Valaistus
 - Mahdollisuus eläimen kiinnipitoon = sulkuparsi
 - Hyvä hygienia

Kirjanpito poikimakaudella!

- Poikimavaikeus
- Vasikkakuolleisuus
 - Kuolinsyyt, arvio, jos ei muuta
 - Ikähaitari
- Emo-ominaisuudet
 - Imetys, utare

Kiitos!

